

લીંબડીમાં પોલીસ-રાજ

શાન્ત-સરવસ કાઢવા બદલ ચાર યુવકોની મંથરાતે ગિરફતારી: હંડે વસુલ કરવા ધરનાં
તાળાં તોડ્યાં: સ્ત્રી-શરીર ઉપરથી ધરેણાં લીંઘાં અને જંગલી લૂંટ ચલાવી: ગિરફતાર
શહેરીઓ પાસે જેલમાં દળણું દળાવ્યું: પ્રજાએ પ્રત્યુત્તરમાં બીજું જંગી સરવસ કાઢ્યું:
પોલીસ સુપરિના લાડી ચલાવવા માટે નિષ્ફળ પછાડા: યુવરાજના મહાજન તોડવાના
મેલા દાવ: જવાબમાં મહાજનનો મક્કમ વિરોધપત્ર: બે બોર્ડીંગો અને બે પ્રજાકીય કન્યા
વિદ્યાલયો બંધ: લીંબડીમાં એક અઠવાડિયા થયા સાતમી સદીનું પોલીસ-રાજ પ્રવર્તે છે!

લીંબડીની પ્રજા સરસ તાકાત બતાવી રહી છે

પુસ્તિકા પહેલી.

કિંમત : એક આના

ધાપીઠ

અમદાવાદ

૧૨૮૮

ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંમુદ્ધ

બ્રિટિશ માલેનો અહિંકાર

કરે.

મુંબાઈએ અહિંકાર સમાહ ઉજવ્યું. ગુજરાતભરમાં આવતી તા.
૨૧થી ૨૮ જુલાઈ સુધી ઉજવાય છે. આ સપ્તાહ માટે ખાસ
અહિંકાર ટીકીટો તૈયાર કરવામાં આવી છે.

ટપાલના દરેક કાગળ ઉપર
અહિંકાર ટીકીટ લગાવો

આ અહિંકાર ટીકીટો જોઈએ તેટલી સૌરાષ્ટ્ર કાર્યોદ્ધયમાંથી મળી
શકશે. અહિંકાર સપ્તાહ દરમિયાન કાઠિયાવાડમાંથી ટપાલની પેટીમાં
એક પણ કાગળ અહિંકાર ટીકીટ વિનાનો નહિ પડવો જોઈએ.

મુંદર પેકેટમાં પેક કરેલી ૧૦૦૦
અહિંકાર ટીકીટોના એક રૂપિયા

જ્યાંઅંધ અરીદનારે પત્રથી પૂછાવવું. આ ટીકીટો કાઠિયાવાડના
ગામેગામ વેચાવી જોઈએ. ટીકીટો સીધી મંગાવનારને વી. પી. થી
મોકલવમાં આવશે.

વ્યવસ્થાપક, સૌરાષ્ટ્ર : રાણપુર

ગુજરાત વિગ્રામીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી લીપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૧૨૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ હાંબડીમાં ખોલિશ રાજ

વિષય ૩૩૨૩૪ ને ઝાલ્લી : ૨૧.૫૩

લીંબડીમાં પોલીસ રાજ

[તા. ૬-૭-૩૦ના રવિવારથી તા. ૧૩-૭-૩૦ના રવિવાર સુધીના એક સપ્તાહમાં લીંબડીમાં પ્રવર્તેલા પોલીસ-રાજ દરમિયાન બનેલી રોમાંચક ઘટનાઓનો અહેવાલ]

[અમારા ખાસ પ્રતિનિધિ તરફથી]

હિન્દી પ્રજાને માંડેલા આખરી મુક્તિ સંગ્રામને પરિણામે લીંબડીના રાજમહેલમાં એવો ભય પેસી ગયો દેખાય છે કે લીંબડીની માદા જમીનદોસ્ત થઈ જવાની છે; એટલે અમુક કારણોથી રાજકોળમાંથી જાણે કારણ થઈને આજુ ઉપર વસેલા હાકાર સાહેબ દોષતસિંહજીના ગેરહાજરીમાં લીંબડીનું રાજસુકાન સંભાળનાર યુવરાજ દિગ્વિજયસિંહે પોતાને વ્યસુક્ત કરવા આંધળીયાં કર્યાં છે. ધંધુકા તાલુકામાં, જ્યાં શરા કાઢિયાવાડીઓ રવરાજ-સંગ્રામ ચલાવી રહ્યા છે ત્યાં, લીંબડીનો રાજપક્ષ સરકાર-પક્ષ કેવો હલકાઈભર્યો હિરસા પૂરી રહ્યો છે એ જાહેર વાત છે; એને પરિણામે ધંધુકા તાલુકા પ્રજા પરિપક્વમાં લીંબડીના રાજ્યતંત્રને એતવણી આપનારો ખાસ કરાર પસાર થયો અને લીંબડીની કલંક-ઠથા અનેક યુવકોએ સિફળતા પાણીમાં જાહેર કરી એ પણ એટલી જ જાહેર વાત છે પરંતુ રાજપક્ષ ઉપર એની કશી તાત્કાલિક અસર દેખાતી નથી. એ તો એનાં

આત્મચિન્તા નોતરનારાં અપકૃત્યો, ધંધુકા તાલુકામાં અને લીંબડીમાં ચાલુ જ રાખી રહ્યો છે.

સમાજધીનું આરશાહી ફરમાન

મારા આ અહેવાલપત્રમાં હું એક લીંબડીના બનાવોનું જ બયાન આપવા માંગું છું. લીંબડીના યુવરાજે, તેના ગુરૂદેવ જામ રણજીતને પત્રલે ચાલી, અથા મે મહિનાની આઠમી તારીખે સભાઓ અને સરકારની બંધી ફરમાવનારું આરશાહી ફરમાન કાઢેલું ફરમાનની જાહેરાત થયા પછી બીજો જ દિવસે, લીંબડીના મહાજનના ૪૦ જેટલા પ્રતિનિધિઓએ યુવરાજ પાસે જઈ, પ્રજાજનોનો સાચો પરિચય કરાવી એ ફરમાન રદ કરાવેલું. 'સૌગંધ'માં મહાજન તરફથી, રાજમહેલમાં જ ધડાયેલો જે ખુલાસો તા. ૨૪મી મેના અંકમાં પ્રગટ કરાવવામાં આવ્યો છે તેમાં પણ તે વસ્તુનો નીચેના સ્વરૂપમાં સ્પષ્ટીકરણ થયેલું છે:

.....આવી સ્થિતિમાં વસ્તુતઃ એ કાયદો રદ છે એમ અમને જણાયાથી સંતોષ થતાં અમે એ આજુ બવાનું માંડી વાળ્યું હતું.

.....આ કાયદાની રૂએ કોઈને પકડવાની જરૂર પડે એવું ભાષણ થશે, તો પણ પોલીસ તેઓ નાખતારને (યુવરાજને) પૂછ્યા સિવાય કોઈને પકડશે નહિ અને તેવે વખતે પાતે મહાજનના ચાર આગેવાનોને ઘોલાવશે અને તેઓ બે ખાત્રી આપશે કે તેવું ભાષણ કરીને એ સખસ નહિ કરે, તો તેને છોડી દેશે. સરવસ કાઢવાં હોય તો પણ છુટ રહેશે.

આમ ખુદ મહાજનના સત્તાવાર ખુલાસામાં જાહેર થયું કે તમાઓ ભરવાની અને સરવસો કાઢવાની છુટ છે એટલે કે પેલા ઝારશાહી ફરમાનની ફરિયાદો રદ ગઈ છે.

ફરમાનની ફરિયાદો પછી—

આમ આ રીતે ફરમાન નીકળ્યા પછી એવીસ કલાકમાં જે death letter બની ગયું. પછી, લીંગડીમાં મુક્ત રીતે સરવસો નીકળતાં, હડતાલો પડતી અને જાહેર સભાઓ ભરાતી. પંડિત મોતીલાલજી કે એવા બીજા મોટા આગેવાનો પાડડ્યા ત્યારે સાર્વત્રિક હડતાલ પડી; લીંગડીના અગ્રણી પ્રમુખશ્રી. નાથાલાલ શાહ અને યુવક-આગેવાનો શ્રી. રસિકલાલ પારેખ અને ત્રીકમલાલ દોશી સાયરમવીના સ્વરાજ મહેલમાં રીયાલ્ટા, ત્યારે જુદાજુદા પડી અને જાહેર સભાઓ થતી. આ ઉપરાંત લીંગડીમાં અનેક વેળા સરવસો નીકળ્યાં. રાજ્યના કારભારીઓ એ

જાણતા હતા અને જોતા હતા; રાજ્યના જોવાં ગમતું ન હતું તે પણ તે જોઈ રહતા. તેની સામે વાંધો લીધો નહોતો. પ્રમુખશ્રી ખાખે અત્યંત પાંચ હજારની જગજગ સંખ્યામાં તેમાં ભાગ લેતા હતા. એટલે કે કાયદો ફરિયાદો જ ગયો હતો, એ પરત્વે કોઈને કશી શંકા જ નહોતી.

અમલદારોનો ઉન્માદ

પરંતુ અમુક અમલદારોને આ નહોતું પાલવતું. યુવરાજ અને કારભારીના કાનોમાં હંમેશાં ઝેરનાં ટીપાં રેડવાનું ચાલુ હતું. બીજી પાસ પ્રજાની એકતા તોડવાના પ્રયત્નો પ્રવાસ પણ ચાલુ હતા. ગતિવાર અમુક માણસોને તોડવાનું, દબાવવાનું ચાલુ હતું. 'લીંગડીનું' અત્યારનું મહાજન એ સાચું મહાજન છે નહિ, લીંગડીમાં મહાજનના નામે વલ્લિક કોમ તરફથી રાજદારી ચળવળ કરવામાં આવે છે, એવી મતલબનું લખાણ રાજમહેલમાં તૈયાર કરી જૂદી જૂદી ગાંઠિઓના માણસો પાંચ સદીઓ લેવાનું પણ શરૂ થયું. (એ આખું લખાણ અન્યત્ર આપવામાં આવે છે.) આ ઉપરાંત અમુક માણસો મારફત એવી વાત ફેલાવવામાં આવી કે પેલું સભાગૃહી અને સરવસપર્થીનું ફરમાન ફરીથી અમલમાં આવે છે, હવે સરવસ નીકળતો તો લાડીઓ ચલાવવામાં આવશે અને માણસોને પાડવામાં આવશે. રાજપક્ષ તરફથી આવી વાત ફેલાવનારાઓએ એમ માન્યું કે શ્રી. નાથાલાલ શાહ, રસિકલાલ પારેખ, ત્રીકમલાલ દોશી વગેરે વંશમાં ગયા છે, એટલે હવે કોઈ આવી બીક ખતાવાયા પછી સરવસ નહિ કાઢે.

રવિવારે સરઘસ નીકળ્યું

આથી જીવાનોમાં ખૂબ હિંચકેરણી ફેલાઈ. અધેડ વયના અને સમજી એવા બીજા પ્રજાઓમાં પણ ખૂબ ઉત્કાંઠા થઈ રહી. જીવાનોએ પોતાના મિલનસ્વાતંત્ર્યના અને વાણીસ્વાતંત્ર્યના હક્ક ઉપર રાજ્ય ફરી વાર હુમલો કરવા માંડે છે કે નહિ તે જોવા નક્કી કર્યું. રવિવારે (તા. ૧-૭-૩૦) અમેરીકાથી તાજા જ ફરેલા શ્રી. ત્રીકમલાલ શાહને અગ્રપદે રાખી જીવાનોએ સરઘસ કાઢ્યું. 'શિર જાવે તો જાવે, પર આઝાદી ધર આવે' એ ગીતની ધોળાવા સાથે સરઘસ આખા ગામમાં ફેર્યું. સરઘસ પૂરું થયું એટલે સભાસ્થાને પહોંચ્યું ત્યારે સરઘસમાં ઓછામાં ઓછું બે હજાર માણસ હતાં. સરઘસની સાથે લાડીધારી પોલીસ બ્લોકા મેંએ ફરી રહેલા હોવા છતાં, અને ડરામણીના અને દમદારીના જૂઠા જૂઠા પ્રયત્નો થયા હોવા છતાં, સરઘસ પ્રશંસન-નીય નીડરતાપૂર્વક અને અનુકરણીય શાન્તિથી પૂરું થયું. સરઘસ પૂરું થતાં પાંચ હજાર માણસોની જાહેર સભા થઈ. તેમાં શ્રી. ત્રીકમલાલ શાહે 'પ્રજાતા પ્રાથમિક અધિકારો ઉપર કોઈ રાજ-સનાથી પણ તરાપ મારી શકાય નહિ અને એવી તરાપ પડે તો કોઈ પાણીદાર પ્રજા એ સિતમ નીચી મુંડીએ 'ખરદાસ કરે જ નહિ' એ સૂત્ર પ્રજાને સમજાવ્યું. અપૂર્વ ઉત્સાહનાં દરેયો વચ્ચે સભા પૂરી થઈ.

કાળી રાતે ધરપકડ

આ સરઘસ અને જાહેર સભાથી દરબારી કચુતરખાનામાં ખૂબ ફફટ થયો. પ્રજામાં આવેલી જાગૃતિએ સત્તાધીશોની નિદ્રાને હણી નાંખી. પ્રજાને કેમ દાખી દેવી-એ પ્રકારની વિચારણા

થવા માંડી. આખરે મંગળવારની રાતે ત્રણ વાગે પોલીસે (૧) ગાંધી ચીમનલાલ મોહન, (૨) કાપડીયા ધીરજલાલ સુનીલાલ, (૩) સુનીલાલ સુખલાલ, અને (૪) મણિલાલ મગનલાલ કોઠારીની ધરપકડ કરી. તેમને પકડીને જેલમાં લઈ ગયા. જેલમાં સવારના પહોરમાં એ ચારે ભાઈઓને પોલીસ સુપરીન્ટેન્ડેન્ટ શ્રી. નાર-લાએ ફેંસલો સંભાળાવી દીધી કે 'તમારામાંથી દરેકનો ફા. પાંચસો પાંચસો દંડ કરવામાં આવે છે.' જીવાનોએ દંડ ભર-ગની તત્કાળ ના સુણાવી દીધી.

દંડ ઉપરાંત દળવાની સજા

આ દંડ ઉપરાંત આ ચારે ભાઈઓને સવારમાં બહુ સાફ કરવા અને દળવા આપ્યા. આ ચારમાં ભાઈ મણિલાલની ઉંમર તો માત્ર ચૌદ વર્ષની જ હતી, છતાં પણ તેમને દળવાની સજા ફરમાવવામાં આવી. પેલા ભાઈઓએ દળવા સામે સખત વાધો લીધા. પણ સત્તાના નશામાં ચક્રચૂર બનેલા અમલદારે એ વિરોધ ન સાંભળ્યો. તેમણે ફરમાન છોડ્યું કે 'તમારે દળવું જ પડશે. આ દીવાલોમાં અમારી આજ્ઞા ઉઠાવવી જ પડશે.' પેલા ભાઈઓએ ફરી વિરોધ કર્યો કે 'અમે ખાવા જ છચ્છતા નથી, ખાવું હશે તો અમારા ઘેરથી મંગાવીશું. અમારી પાસે દળવાની મજૂરી શા માટે કરાવો ફા!' ફરી વાર સનાયીશનો હુકમ છૂટ્યો કે 'દળવું જ પડશે.' આખરે એ ચારે ભાઈઓને ફરજિયાત દળવું પડ્યું. ચૌદ વર્ષના બાળક મણિલાલને પણ ઘંટી અલાવવી પડી. ઝાંડળની જેમ કદાચ પાસે ઘંટીમાં રેતી ન પીસાવી-એટલું જોખું રહ્યું.

હાહાકાર, હાહાકાર અને ફરિયાદ સરખસ

ચાર ભાષાઓને કાળી રાતે ઉઠાવી ગયાના ખખર બુલવાયે સવારમાં પડતાં અમમાં હાહાકાર બોલી ગયો. આખા ગામમાં એકાએક સખત હડતાલ પડી. રાજ્યની આ બેદુકમીના જવાબમાં મુવકા અને મુવતીઓએ ફરી વાર સરખસ ઠાઠવાતું કરાવ્યું. ત્રણ હજાર સ્ત્રીપુરુષો સૌ. ચંપાબહેન ત્રીકમલાલ શાહની સરહારી નીચે સરખસ રૂપે જેલ જવા ઉપડ્યા. જેલથી થોડે દૂર પહોંચ્યા ત્યાં લાડીધારી પોલીસની ફોજ સાથે પોલીસ સુપરિ. મી. નાફલા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. તેમણે પણ હાથમાં તથાં રાખ્યો હતો. મી. નાફલાએ ગરાસીયા બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓને પણ લાડીઓ આપી તૈયાર કરેલા; તેમજ ભરવાડ, કોળી વગેરે જાતિઓમાંથી માણસોને બોલાવી લાડીઓ આપી પોલીસનું કામ કરવા ફરજ પાડેલી-ને કે એ કોમના મોટા ભાગે આવા કામ માટે આવવા સાફ ના પાડેલી, આ બધાને લોહાની કુંડલીવાળી મોટી ડાંગો આપવામાં આવી હતી. જ્યારે લોખંડીનું રાજ્ય ચાલ્યું જતું હોય અને ગમે તે ભોગે તેનું રક્ષણ કરવાની જવાબદારી મી. નાફલા ઉપર આવી પડી હોય એવી મી. નાફલાએ તૈયારીઓ કરી હતી.

સરખસને અટકાવવાના વ્યવસ્થા

આવી તૈયારી સાથે, જેલના દરવાજા પાસે મી. નાફલાએ સરખસને અટકાવવા હુકમ ફાટ્યો. સરખસ સરહારની આડાને વશ બતાવે રહ્યું. પછી મી. નાફલાએ ત્યાં એક લોહી દોર અને તેની આમથ જે કોષ જશે તેની સામે લાડી ચલાવવામાં આવશે એમ ફરમાવ્યું અને પોલીસ

વચમાં ખુરશી નાખીને બેઠા. સરખસ દરખાસ્તી હુકમ-જાગ કરવા માટે નહિ આવેલું, પરંતુ તે તો સરખસખંધીના કહેવાતા ફરમાનનો ભંગ કરવા અને ચાર બુલનોને પકડ્યા બહલ લોક-લાગણી વ્યક્ત કરવા આવેલું. એટલે મી. નાફલાની એક ખાલુ ત્રણ હજાર શાન્ત પ્રજાજનો બેઠા અને ખીજ ખાલુ લાડીધારી પોલીસ ઉભી. વચમાં ખુરશી ઉપર બેઠાં બેઠાં મી. નાફલાએ પોતાની જ હાંસી કરાવે એવા ઉન્માદભર્યાં વચનો બોલવા માંડ્યા.

લાડી ચલાવવાની મુરાદ

આ છતાં સરખસની શાન્તિ અડગ હતી અને મી. નાફલાની લાડી ચલાવવાની મુરાદ કોષ રીતે પાર પડતી નહોતી. એટલે તેઓ મેજસ્ટ્રેટને ગમે તેમ સમજવી તેની પાસેથી લાડી ચલાવવાનો હુકમ લેવા મોટરમાં દોડ્યા. પણ મુન્સફ અમૃતલાલે સ્થળ ઉપર આવ્યા વિના અને રિપોર્ટ નજરે નેચ્યા વિના એવો હુકમ આપવાની સાફ ના પાડી. એટલે મી. નાફલા ખીજ વખત તેમની પાસે દોડ્યા અને તેમને સ્થળ ઉપર લાજ આવ્યા. મુન્સફ પણ ખુરશી નાખીને વચ્ચે બેઠા. નાફલાએ તેમને ધણી ધણી રીતે સમજાવ્યા, પણ પેલી દોરેલી લોટીથી સરખસ જરા પણ આગળ ન વધે ત્યાં મેજસ્ટ્રેટ લાડી ચલાવવાનો હુકમ કેમ આપી શકે ?

ડો. કેશવલાલના ડોહ

આ બધો વખત મી. નાફલાના સ્વભાવ અને વર્તનને ડોસ્ત બની ગયેલા તમીળી અધિકારી ડો. કેશવલાલ કે જે જેલ મેનેજર પણ છે તે વારંવાર હોસ્પિટલમાંથી આવતા હતા, તે નાફલાની મદદે દોડ્યા. પરંતુ મેજસ્ટ્રેટે ડોહરને પણ ખરખારી

હીંદુ' કે : 'આ બધા તો મરણીયા છે. તેમને લાડી બાગશે અને ભેઠી નીકળશે પછી તેમની સારવાર કરવા તમારી ઇસ્તીતાલમાં આટલા કેટલા છે ?' ડાક્ટરે ઝાંખા પડી ચાલતા થઈ ગયા. સરખસ આ બધું શાન્તિથી સાંભળી રહ્યું. પછી શ્રી નારણા મોટર લઈને યુવરાજ પાસેથી લાડી ચલાવવાનો હુકમ મેળવવા ઝાંખા નોખી આવ્યા. પથુ તે પ્રયત્ન નિષ્ફળ ગયો. પછી માસ્ટરેટ આપ્યા ગયા; અને સરખસ પથુ મહાજન તરફથી મહત્વની સલાહરાઈ હોઈ તેડું આવતાં ત્યાં ગયું. શ્રી નારણા હાથ થસતા પોતાના માર્ગે પડ્યા.

પોલીસે ચલાવેલી ધોળે દિવસે લૂંટ

સવારના આઠ વાગ્યાથી અગીયાર વાગ્યા સુધી ગામલોક સરખસમાં રોકાયું હતું. દસ વાગ્યાથી મહાજન ઉત્પન્ન થયેલી પરિસ્થિતિની વિચારણામાં બેઠું હતું. એ વખતનો લાલ લાઇ, પકડાયેલા આરે ભાઇઓને ઘેર પેચો પાંચસો પાંચસો રૂપિયાનો દંડ વસૂલ કરવા પોલીસ પહોંચી ગઇ. બધાંના ઘેર માત્ર અંધો જ હતી. પુરૂષવર્ગે કાં તો સરખસમાં અને કાં તો મહાજનની સભામાં ગયો હતો. પુરૂષની રાહ જોવા વિના પોલીસે ઓરડાનાં, પટારાનાં, પેટીઓનાં તાળાં તોડ્યાં અને તેમાંથી જેટલો મળ્યો તેલો માલ ઉપાડ્યો. રસોઇનાં વામણ, મીઠું, મરચું, દાણાદુધી, સીંકાસમાન પણ ઉડાવી ગયા. આ ૭ ધો વખત શ્રી નારણા મોટરમાં આસપાસ આંટા જ માર્યા કરતા હતા અને કોઇ રથળે સિપાઇનાં માથાસો મેળખ બતાવે, નો દમ મારતા હતા.

શ્રી. યુનીલાલ કાપડીયાને ઘેર

હીંદીના અતિ પ્રિતિક્રિત વેપારી યુનીલાલ કાપડીયાને ઘેર

કોઇ પુરૂષ નહિ હોવાથી, પોલીસનાં માથાસો પુરૂષને બાંધાવવાની અથવા તાળાંતી ચાવી મંગાવવાની તબયીજ કરતા હતા. હરમિયાન શ્રી. નારણા શ્રી. કાપડીયાને ઘેર તથુ વખત આવી ગયા અને પોલીસને ન કહેવાનાં વચન કહી ધમકાવ્યા અને છેલ્લી વાર ગમે તેમ કરીને તાળું તોડીને માલ લેવા હુકમ આપ્યો. જ્યારે રૂપિયાનાં પોલીસનાં માથાસો સમજતા હતા કે આવી રીતે ધરનાં તાળાં તોડી માલ લેવાય નહિ, એ વસ્તુ કાપડેસર નથી; પરંતુ હીંદી રાજમના પોલીસ છુપાર. જોવા અમલદારને કાવલાની ક્યાં પડી છે ? આખરે શ્રી. નારણાના હરમિયાનથી પોલીસોએ તાળું તોડી અંદર પ્રવેશવા માંડ્યું, ત્યારે શ્રી. કાપડીયાના દીકરાઓની વહુઓએ વચમાં પડી તેમને કહ્યું કે : 'અમારાં શરીર ઉપરથી તમને પાંચસો રૂપિયાનું ધરણું ઉતારી દઇએ છીએ. ધરમાં ન જવ.' પોલીસે એ ધરણું લીધું અને પાછી ફરી. એ જ રીતે પોલીસે યામનલાલની હુશન ઉપર જઈને તાળાં તોડ્યાં અને રાત્ર ફાડી નાંખ્યા અને જેટલો લાઇ શકાય તેટલો માલ લીધો.

સગાંવહાલાંને પાણુ લૂંટમાં

આવી જંગલી રીતે પકડાયેલાઓની મિલકત લૂંટવા ઉપરાંત પોલીસે એ જ ધરમાંથી બાપની, ખદનની, દીકરીની, જેની આવે તેની મિલકત પર મારો ચલાવ્યો; અને લોકોમાં ગભરાટ ફેલાવવા બધા શક્ય પ્રયોગો અજમાવ્યા. અને આ બધું શા માટે ? શ્રી. મણીલાલ મગનલાલ નામના ૧૪ વર્ષના બાળકે રાષ્ટ્રધ્વજ ઉપાડ્યો. યુનીલાલ સુખલાલ સરખસની અવરજા

મળવી, અને બીજા બેએ સરખસમાં લાગ લીધી, એ ગુંદા માટે. મુલકોના આ કાર્યને રાત્રે ગુંદામાં ગથી એ ગુંદા ખદક પ્રગટે દબાવવા પ્રગટમન શરૂ કર્યું. આમાં ન કાવદેસર કામ લેવાયું, ન ન્યાયના નિયમો જળવાયા; અર્થ જઠાંગીરી હુકમે, જંગલી રીતે અને સાતમી સદીની યાદ આપે તેવા પ્રકારે થયું. દેશી રાત્રનામાં, તેમાં એ લીંગડીમાં બીજી આશા પણ શા રખાય !

દયારામ ગણેશજીને તમાચો

પોલીસે અશ્વતેલી લૂંટ અને પેશ્વા ચારે લાઇએ ઉપર જખરહતીથી દળજી દળાવના ગુજરાત અત્યાચારની ઘટના મહાજનના મળવામાં આવતાં મહાજન ઉઠી ઉઠ્યું. શ્રી જીવદેવદલાઈ લગડીવાળા અને નગરશેઠની આગેવાની નીચે મહાજન યુવરાજ પાસે જવા નીકળ્યું. પણ આજે યુવરાજે મનખાતરે વિસાધું હતું. જેમને મળવામાં મીનીટની પણ ટીક ન સંભવે એવા આ અશ્વતી પ્રગળતોને અડધો કલાક પહેલાં ચોક્કસ ઉપર ઉભેલા લાડીધારી પોલીસોએ અટકાવી રાખ્યા અને પછી મુદ્દાકનની પ્રથમ મીનીટ જ યુવરાજે સત્તાનું પ્રદર્શન કર્યું. 'મેં જે કર્યું છે તે હું ફેરવવાનો નથી. રૂ. ૫૦ - ૫૦૦ રોકડા ભરી જાઓ. તે સિવાય પકડેલાને છોડાવવાનો બીજો માર્ગ નથી.' યુવરાજનો આ જવાબ સાંભળી રાત્રના ખેરજ દયારામ ગણેશજી ખોલ્યા કે 'નામદાર મુદ્દાવિદ યુવરાજ સાહેબ,..... દયારામ આમ 'વિનતિ' ગુમરી રહ્યા હતા, ત્યાં યુવરાજે શિરપાથ આપ્યો: 'you talk rubbish, go away'! - ફેંકી દેવા જેવી વાતો છોડો, ચાલ્યા જવ.' દયારામ ચુપ બન્યા. આટલું

બન્યા પછી મહાજન ઉઠી ગયું. પછી મહાજને આ બધી પરિસ્થિતિ સમજાવનારો એક તાર આશુ મુકામે ખેડેલા ૧૬ ઠાકોર સાહેબને કર્યો, અને કેટલાક યુવકો જેવ પાસે જઈને બેઠા. સમાધાનના વાયરો

મહાજનના અપમાનનો આ દુઃખદ બનાવ ખતી મયો તે જ વખતે વઢવાણ કેમ્પમાંથી મોટર દ્વારા શ્રી. અમૃતલાલ જીવરાજ વડીલ, વઢવાણવાળા શ્રી. તલકશી દોશી વગેરે આવ્યા અને તે સીધા યુવરાજ પાસે ગયા. તેમણે યુવરાજને આ બધી ગેર-કાયદેસરની અને મુખાઇભરી જઠાંગીરી છોડી દેવા સમજાવ્યા. બીજા બાજુ ગામમાં એક પડદાવાળી મોટર પણ ફરતી હતી. સોંકા માને કે કે આ મોટરમાં મહુમ દરખાસ્તી જશવંતસિંહજીનાં વિધવા રાણી હતી. વઢવાણ તે કેમ્પના વકીલો ત્યારે યુવરાજને સમ-જાવતા હતા તે વખતે જ ઉપર કલાં તે રાણીસાહેબે પણ યુવરાજને કહેવરાવ્યું કે 'આ રાત્ર મહાજનને લીધે જ, અને એને માટે જ છે.' આ બધા પછી યુવરાજે પકડેલા ચારે યુવકોને છોડી મુક્યા તે તેમને ત્યાં લૂંટ કરી લીધેલો માલ પરત માંપવા હુકમ કર્યો. આ હુકમનો અમલ થયો અને વકીલર સાગ્યું કે લીંગડી ઉપર ઝડપી રહેતું વિનાશનું વાદળ વિખરાયું.

મહાજનની નવી રચના

જુથવારનો જુદમકાંડ ખતી ગયા પછી અને તેની કહેવાતી સમાધાની થયા પછી જુથવારે રાતના મહાજન સમરતની લીંગડીમાં વસતી તમામ કોમેતી એક સલા પંજરાપોળમાં મળી. આ સલામાં તમામ જ્ઞાતિઓના પ્રતિનિધિત્વવાળી મહાજનની એક કાર્યવાહક સમિતિ ચૂંટવાનું કાર્ય કરવાનું હતું. પણ મહાજન

પોતાનું કામકાજ શરૂ કરે તે પહેલાં તો રાજ્યના નોકરોએ-
પોલીસોએ આ સભામાં હુસવા ધાંધલ કરવા માંડ્યું. પરંતુ
પાંજરાપોળનું મકાન ખાનગી હોઇ તેઓ મકાનમાં હુસવામાં
ફાવ્યા નહિ. છેવટ આશુનાં ઓરડાં અને ઝાડ ઉપર ચઢીને
પોલીસો બેઠા અને તેમ કરીને તેમણે મહાજનનું કામકાજ
સાંભળ્યું. છેવટ આ સભા તો શાંતિથી પૂરી થઇ. મહાજને દરેક
કોમોના પ્રતિનિધિત્વવાળી એક સમિતિ નીમી અને તેના હાથમાં
મહાજનનો તમામ વહીવટ મૂક્યો; તેમજ પાંજરાપોળનું કામ-
કાજ ને હિસાબ વગેરે ભેવાને હક્ક પ્રમળજનને છે એવું વધારે
સ્પષ્ટતાથી જાહેર કર્યું.

યુવરાજની દમદારી

હુવવાર આમ પસાર થયો. શાંતિ થઇ જશે એમ સૌ
કોઇને લાગતું હતું. પણ ગુરૂવારે સવારે વળી પાછું વાતાવરણ
બદલ્યું. યુવરાજે તમામ ગાંતિઓના આગેવાનોને પોતાની પાસે
બોલાવ્યા અને તેમને જણાવ્યું કે ‘મહાજનના બંધારણ માટે
મારી પાસે ઘણી અરજીઓ આવી છે, એટલે તેના બંધારણનો
એક ખરડો મેં તૈયાર કર્યો છે.’ આમ કહીને તેમણે તે
ખરડો વાંચ્યો. આ ખરડામાં મહાજનના સભ્યો તરીકે
૧૯ ગાંતિમાંથી કુલ ૬૫ સભ્યોને પોતે નીમેના. આ ૬૫
સભ્યોમાં રાજ્યના જવાબદાર એવા લગભગ તમામ અમલદારોનાં
નામ મુકાઇ ગયાં હતાં અને આ યોજનામાં એક એવી ખાંચ
મુકવામાં આવી હતી કે મહાજનમાં ૧૯ ગાંતિના ૬૫ સભ્યો
બેસે, પણ મત આપવામાં તો કામવાર મત ૧ પ્રમાણે ગણી
કામમાં ૧૯ મત લેવાય. આ યોજનાના ઉંડાણમાં કયું તત્વ

મુકવાનું હતું તે આજે પ્રત્યેક લાંબીવાસી જાણે છે, એટલે
એની ચર્ચા કરવી નિર્ભર છે.

મહાજનનો નિર્ભય જવાબ

આ ખરડો વાંચાઇ રહ્યો બાક ચર્ચા શરૂ થઇ. આ ચર્ચા
વખતે વલ્લિક આગેવાનોએ જણાવ્યું કે ‘આ બંધારણ ધડપું
છે, તેમાં તમે જે પ્રતિનિધિઓને મુક્યા છે તે અહીં હાજર નથી.
વળી જે કામના પ્રતિનિધિઓની આમાં નીમણુંક કરવામાં આવે
તે ગાંતિનાં માણસોને ખૂબજું બેઠાં. આવી સ્થિતિ હોવાથી
અમે વિચાર કરીને, ગાંતિઓને પૂછીને અને રાજ્યે જેને નીમ્યા
છે અને જે અત્યારે હાજર નથી તે લાઇઓને પૂછીને આ
બંધારણ સંબંધમાં જવાબ આપીશું.’ વલ્લિક આગેવાનોનો આ
જવાબ સાંભળી યુવરાજે ફરમાવ્યું કે ‘ના એ ન આવે. આનો
જવાબ તમારે અત્યારે ને અત્યારે જ આપવો પડશે.’ આમ
કહી યુવરાજે પોતાના મંત્રીધરને હુકમ કર્યો કે ‘આ લોહિા તો
આવા જવાબ આપી છટકી જવા માગે છે. આપણે તો કાલે ને
કાલે મહાજનના આ નવા બંધારણનો ખરડો બહાર પાડી
દેવો.’ આ સાંભળી વલ્લિક આગેવાનો ઉઠ્યા. એ વખતે ફરીથી
યુવરાજે તેમને મહાજન-સંસ્થાના આ નવા બંધારણ સંબંધમાં
વ્યક્તિગત અભિપ્રાય માગ્યો. આના જવાબમાં શેડીઆઓએ
કહ્યું કે ‘આ નવા બંધારણથી અમને લાગે છે કે તમને અમા-
રામાં વિશ્વાસ નથી.’ આ સાંભળી યુવરાજ ઉચ્ચાર્યો : ‘હા,
વ્યક્તિગત નહિ; પણ વાણીયાઓમાં મને ઓછો વિશ્વાસ છે.
અને એટલે જ તેમના ઉપર હું અંકુશ મુકવા માગું છું.’
યુવરાજની નિર્ભય વાણી સાંભળીને શેડીઆઓ ત્યાંથી દૂર થયા.

યુગ્મભાવભાવની હાલત.

પછી પાછળ યુવરાજની હાલત કરે તેવા 'આગેવાનો' ખાટી રહ્યા. યુવરાજે તેમનો અભિપ્રાય માગ્યો. એટલે (૧) રાજ્યના દવાખાનાના દાકતર મી. કેશવભાઈ દેવે (૨) રાજ્ય ખીલ્ડીશ સુપરિ. મી. પ્રેમજી પટેલ અને (૩) રાજ્યના કૃષિપાત્ર મી. દવારામ ગણેશજી એ ત્રણ ગૃહસ્થો હિલા થયા અને તેમણે સિર નમાવ્યું : 'આપુ, આ તો ભારે સરસ બંધારણ થયું છે. પાંચે વર્ષમાં તો આનાં એવાં ફળ આવશે કે એમાંથી 'પ્રજા પ્રતિનિધિ મંડળ' બહુ સહેલાઈથી ઉત્પન્ન થશે અને પ્રજા સુખી બની જવાની.' આમ આ નાટક પૂરું થયું. ખરી વાત તો એ છે કે લીંબડીનું મુખ્ય મહાજન યુવરાજની આપખુદીને અવરોધે છે એ યુવરાજને ખૂબે છે અને એટલા સાફ આ માતખર મહાજન-સંસ્થાને તોડી પાડી તેના સ્થાને પોતાના હાલતોને મોઢી દબાવી લીંબડીમાં 'રામરાજ્ય' પ્રવર્તે છે એવો દોલ બળવનારી એક મંડળી ઉત્પન્ન કરવાની માત્ર બાહ્ય બેલાઈ રહી છે.

એકેટનો ખાસ વધારો

ગુરુવારે આટલી હડાલત બન્યા પછી શુક્રવારે સવારે રાજ્ય એકેટનો ખાસ વધારો જાહેર પાડ્યો અને તેમાં યુવરાજે ચોક્કસ આજ કુંબી આવી આવતી મહાજન સંસ્થાને દફનાવી તેની જગ્યાએ રાજ્યને અનુકૂળ મહાજન-સંસ્થા સ્થાપનાઈ નહીં બંધારણ મંદ થયું. આ બંધારણ હાથમાં આવતાં જ સ્થાનક-વાસી અને મતિપૂજક જૈન ભાષણો એકઠા મળ્યા અને તેમાં ખુબ ચિચારણા કરી નીચેના ઉશવો કર્યા:

(૧) આ સાથેનું નિવેદન (આ નિવેદન આ સાથે અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ થયું છે) રાજ્યને મેકલવું અને કોઈ પણ જૈને નવી મહાજન સંસ્થામાં જવું જ નહિ.

ત્રણ શિક્ષણ-સંસ્થાઓ બંધ

(૨) આવી અશાન્તિના વખતે જ્યારે નાનાં બાળકોને પણ 'ઈન્ડિયાન ગ્રીન્ડાઉન્ડ' બેસવા માટે ટોકરવામાં આવે છે, ત્યારે આપણે આપણાં બાળકોને પણ સાચવી શકીએ તેમ નથી, વળી આપણાં બાળકોને દશ દશ રૂપિયા દંડ કરવામાં આવેલ છે, જેના કારણે તેઓ નિશાળે જતા નથી, અને નિશાળના દરવાજા લાડીધારી પોલીસો હિલા રહે છે, ત્યારે બોર્ડિંગના વિદ્યાર્થીઓને સાચવવા તે આપણે માટે અતિ જોખમી કાર્ય છે. માટે અત્યારે બંને બોર્ડિંગો તદ્દન બંધ કરી દેવી-આગળ ઉપર વાતાવરણમાં ફેરફાર થયે બીજો નિર્ણય થતાં સુધી.

(૩) આ વર્ષે કોઈ પણ જાતના ધાર્મિક જમણવારો કરવા નહિ.

આમ જૈન સમાજે આ કરાવા કરી પોતાનું નિવેદન રાજ્યને આપી, પોતાની બંને બોર્ડિંગોને તાળાં માર્યા; અને તે ઉપરાંત સ્વ. શ્રી મૂળચંદ્ર લગડીવાળાના સુપ્રેતો તરફથી ચાલતું કાલિયાવાડમાં અજોડ એવું કન્વાલિસાક્ષ પણ બંધ કરવામાં આવ્યું; કેમકે આ વિદ્યાલયની બાળાઓ સરખસા વગેરેમાં ભાગ લે છે તેથી તે બાળાઓને હેરાન કરવાની તરફીય પોલીસ કરી રહેલ છે. આમ લીંબડીની શાભાફૂલ કેળવણી સંસ્થાઓને તાળાં માર્યાં છે.

રાજરત્નની નીંદર ચાલુ

ઉપર પ્રમાણે ગુ વારનો ખતાબ ખતી ગયા ખાદ યુવરાજે વળી એક નવો પાસો ફેંક્યો. રાજરત્ન શ્રી કેગરચંદ્રાજને એક અમલદાર દ્વારા પોતાની પાસે બોલાવ્યા. પશુ શ્રી. ઉગરચંદ્રાજની તખ્તીયત સારી નહિ હોવાથી તે યુવરાજ પાસે જઈ શક્યા નહિ. એટલે યુવરાજે ફરી અમલદારને તેમની પાસે મોકલી કહેવરાવ્યું કે: 'આવતી કાલે શનિવારે નવી મહાજન સંસ્થા ખુલ્લી મૂકવાની ક્રિયા યુવરાજ કરશે તે સભાનું પ્રમુખસ્થાન આપ ચો.' આ શબ્દો સાંભળી વિનમ્ર અને અતિ સહનશીલ એવા શ્રી. ઉગરચંદ્રાજનું અંતઃકરણ વલોવાઈ ગયું. હીંબડીની હાલતી પરાપૂર્વથી ચાલી આવતી અને રાજ્ય તથા પ્રજાની મુંઢર સેવા કરી રહેલી મહાજન સંસ્થાને દંકનાવવાના ફૂર નિંદ્રા કાર્યનો હાથો ખનાવવાની અધમ પ્રવૃત્તિમાં મોખરે ઉભાવાનું કહેલું યુવરાજ પોતાને મોકલાવે છે, એ વસ્તુ સમજી જઈ શ્રી. ઉગરચંદ્રાજએ આ સંદેશો ભાવનાર અમલદારને અતિ સ્પષ્ટતાપૂર્વક ના સંભળાવી દીધી. શ્રી. ઉગરચંદ્રાજના જવાબ આ અર્થનો હતો: 'માતાના અંધપાતમાં પુત્રની ભાગદારી ન હોય!'

નવી મહાજન-સંસ્થા ખુલ્લી મૂકવાની ક્રિયા અંધ

પછી શનિવારનું સવાર પાકુ, અગીયાર વાગ્યે યુવરાજે ધડેલા નવા મહાજનની સભા મળી. વશિક આગેવાનોએ તો પોતાનો અભિપ્રાય યુવરાજને કાખી મોકલેલો. એટલે તેમાંનો કોઈ આ સભામાં હાજર ન હતો. 'નવા મહાજન'ના 'સભ્યો' ઉત્સુકતાથી સભાનો વિધિ જોવા અતિ ઉત્સુક ખતી ગોઠવાઈ

રહ્યા હતા. પશુ યુવરાજ ખીલજ ઉપાધિમાં પડ્યા હતા. તેમણે વશી આગેવાનોને તોડાવ્યા. એ કલાક ચર્ચા ચાલી, આ વખતે વશિક આગેવાનોએ રાજ્યની ભૂટણ અને ખૂલ્મનીતિથી માંહીને તે છેલ્લા સરખસ ને પકડાપકડી ને પોલીસની હેવાનીયત કુચીના ખનાવો કહી રાજ્યની ખૂરી નીતિની ઝાટકણી કાઢી અને મહાજનના કામમાં રાજ્યને વચ્ચે પડવા કશો યે જરૂર નથી, જેમ કરવા રાજ્યને કશો યે હક્ક પશુ નથી તેમ સ્પષ્ટ રીતે સુણાવ્યું. વશિક આગેવાનો અને યુવરાજ વચ્ચે જ્યારે આ ગરમાગરમ ચર્ચા થતી હતી ત્યારે પેલું 'નવું મહાજન' પાસેના હોલમાં હવા ખાતું હતું. છેવટ ત્રણ કલાક વાટાઘાટ ચાલ્યા ખાદ ત્રણ દિવસ 'નવી મહાજન સંસ્થા' 'મુલ્તબી' રાખ્યાનું જાહેર કરી યુવરાજ ઉઠ્યા! આમ હીંબડીનો ભાવિ રાજ પોતાના હાથે, એક પછી એક જભીર ભૂલો કરી, પ્રજાને હાંછેડી રાજ્યસંસ્થાના પાયામાં કામો પારો ભરી રહ્યો છે.

હાઇ સ્કુલ પોલીસના કબજામાં

હવે છેલ્લી વાત હીંબડીના સરસ્વતી મંજિરીની-યુવરાજે થોડા દિવસ પહેલાં ખોડીંગના કાર્જવાહકને ખોલાવી કુકમ કરેલો કે 'જે ખોડીંગના વિદ્યાર્થીઓ સભાઓ અને સરખસોમાં ભાગ લેશે તે ખોડીંગને અમે તાળાં મારીશું.' આ વાતચીત પછી ગયા મંગળવારે પેલા ચાર કુલોને પોલીસે પકડ્યા ત્યારે ગામના ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓ કાળામાં ગયેલા નહિ. જો કે ખન્ને જૈન ખોડીંગના વિદ્યાર્થીઓ તો કાળામાં ગયેલા. વળતે દિવસ પેલા ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓ હાઇ સ્કુલમાં ગયા ત્યારે હેડમાસ્ટર ખી. પંડ્યાએ જે ૧૬૫ ખાળકોના દસ દસ રૂ. દંડ કર્યા. તેખજ આ

હાઇ સ્કૂલ આગળ ૧૦ લાઇવારી પોલીસનો ખડો પહેરો
ગોઠાવેલો. પરિણામે સ્થાનભંગ કરનારા હેડમાસ્ટરના
પગલાના વિરોધ તરીકે ૧૬૫ વિદ્યાર્થીઓએ શાળા
ખોડી શાળામાંથી બહાર નીકળી એ વિદ્યાર્થીઓ સરખસ રૂપે
ગામમાં ફર્યા. બીજી માસુ બન્યા બેન બોર્ડિંગના કાર્યવાહકોએ
અશાન્ત વાતાવરણને લીધે બંને બોર્ડિંગો બંધ કરી છે અને
અહીં સ્થિતિ ન સુધરે તો બીજો કોઇ રથને બાળકો માટે
બોર્ડિંગો ઉઘાડવાની તબવીજ કરવા માંડી છે તેમજ લીબડીના
નાક સમી 'મુળઅંક છવરાજ કન્યા વિદ્યાલય' અને 'હરખમંદ
ઝરેર કન્યાશાળા' નામની બે કન્યા કેળવણી મંસ્થાઓ
બાલતી હતી તેને પણ કાર્યવાહકોએ તાળાં માર્યાં છે. આ બંને
શાળાઓની બાળાઓ સહાઓ ને સરખસોમાં ભાગ દે છે તેની
સામે પોલીસ ફરડી નજરથી બુએ છે, તેના વિરોધ તરીકે આ
પગલું લેવાયું છે. આમ આજે લીબડીમાં સરવતી મંદિરોને
તાળાં વસાયાં છે ને લાઇવારી પોલીસોને હાઇ સ્કૂલનો કબજો
લોંપાયો છે.

આબરૂદાર ગૃહસ્થો ગામ છોડે છે

શાળાઓની ઉપર મુજબ સ્થિતિ થઇ છે, બ્યારે બીજી
બાબુ ગામના સુધી ને શ્રીમંત તેમજ આબરૂદાર શહેરીઓમાં
મોટો અસંતોષ ફેલાયો છે. કેટલાક ગૃહસ્થો પોતાની માલમતા
સુરક્ષિત રથને ખસેડવા માંડ્યા છે અને ઘણાએ તો બીજો જગ
વસવાનો નિર્વાહ કર્યો પણ છે. આમ લીબડીમાંથી સારા સારા

આસામીઓ લીબડીના યુવરાજના સ્વગંદી ને તરંગી અમલથી
કંટાળી અને લીબડીના પોલીસ રાજ્યથી ત્રાસી બીજો રથને
આજ્યા બન્ય છે. આવી ગંભીર પરિસ્થિતિ ઉભી થઇ હોવા છતાં
અમલવાનોના ઉન્નાદને બોટ ન આવી હોય એમ લાગે છે.
તેઓ બેલતા સંભળાય છે કે : 'વાણીયાઓ કાવતરે રચે છે.
તેઓ ભલે ચાહ્યા બન્યા, તેમનાં મકાન સાથે લઇ જવાના છે ?'
એટલે કે અમલદારોને હજી કંઈ કંઈ કાઢ લાગે છે !

લીબડીની પ્રજાને

રવિવાર (તા ૧૩-૬-૭૦) સુધીની આ પરિસ્થિતિ છે.
લીબડીના વૃદ્ધ કારોર સાહેબના જીવનના સંબાકાળે તેમના
યુવરાજ અને પાસવાન અમલદારોએ લીબડીનું નામ કાઢિયાવાડના
ઇતિહાસમાં કાળા અક્ષરોએ નોંધાય એવાં કૃત્યો કરવા માંડ્યા
છે. આ કૃત્ય-પરંપરાનો અંત એક જ માગે આવી શકશે અને
તે એ કે લીબડીની બહાર પ્રગમ્ય પોતાનું ઝંવેરાત જગતના
બોક્કમાં ખડું કરવું પડશે; લીબડીના પ્રત્યેક યુવાને અને યુવ-
તીએ, પ્રત્યેક શહેરીએ પોતાના શહેરી હક્કોની અને સ્વમાનની
રક્ષા કરવા છેલ્લી કોટિના જૂદાં જરહાસ કરવા તૈયાર થવું
પડશે. આજે લીબડીનો પ્રજા-વર્ગ જે બળ બતાવી રહ્યો છે
લીબડીનું મહાજન જે હંડી તાકાત બતાવી રહ્યું છે તેથી રાજ-
મરેસના સનાંધ માનવીઓનું સનાંધેન ઉતરી જ રહ્યું છે. એ
ધેન પૂરેપૂરું ઉતારવું ગમે છે. લીબડીની પ્રજા છેવટ સુધી એ
તાકાત બતાવે! પ્રજા સર્વને સહયુક્તિ પ્રેરે !

મહાજનને તોડવાના યુવરાજના દાવ

[આગળ અપાયેલા ગદ્યવાકમાં એક વાત સ્પષ્ટ તરી આવે છે : અને તે એ કે યુવરાજ લીંબડીના સમર્થ મહાજનને તોડી પાડવા અને જાણે જાણે પાસાઓ નાંખી રહ્યા છે. (૧) તેમણે પહેલાં જાણે, પેતા તરફથી મહાજન સામેની એક અરજ તૈયાર કરી, તેના ઉપર જોડી જોડી જાણેના આગેવાનોની સહીઓ લેવાનો ફેંકયો. પરંતુ જાણેના આગેવાનોએ સહી આપવા ના પાડી, પેતાને મહાજન સામે કંઈ કહેવાનું નથી એમ સ્પષ્ટ કહ્યું. પરંતુ યુવરાજને તો, એ બધા પછી પણ, પેલી અરજ ઉપર સહીઓ જ લેઈતી હતી. એટલે તેણે થોડીસોને દોડાવીને સહીઓ મેળવી. એ અરજ 'રાજ્યે ઘડેલી અરજ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે. (૨) આ અરજને આધારે યુવરાજે ગેઝેટનો આસ વધારે બહાર પાડી નવું મહાજન નીચું. એ હુકમ 'રાજ્યનો હુકમ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે. (૩) યુવરાજની આ બહાનુંગરી સામે પ્રજાના નવ આગેવાનોએ સચેટ ભાષામાં સખા વિરોધ બહાર કઢ્યો છે. એ વિરોધપત્ર 'પ્રજાનીય વિરોધ' એ મથાળા નીચે આ નીચે આપવામાં આવે છે.]

(૧)

રાજ્યે ઘડેલી અરજ

નેઃ નામદાર ખુદાવિંદ યુવરાજશ્રીની હબુરમાં, લીંબડી.

અમે નીચે સહીઓ કરનાર લીંબડીની.....જાતિના અગ્રેમરોની તમ્રનાપૂર્વક અરજ એ છે જે હાલ કેટલાએક વખત થયાં તળપદ લીંબડીમાં મહાજનના નામે વસુક કામ તરફથી રાજદારી ચળવળ કરવામાં આવે છે, તેમાં, તથા બીજી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓમાં, મહાજનના નામે જે કાંઈ હિલચાલ થાય છે તે ગેરવાજબી છે, કારણ કે મહાજનના નામે થતી પ્રવૃત્તિમાં દરેક કામના આગેવાનની સંમતિ જોઈએ અને જે જે કામમાં તેવી સહુ જાતિની સંમતિ ન હોય તે તે કાર્ય લીંબડીની પ્રજા-મહાજન તરફથી થવાનું ગણી શકાય નહિ.

હાલમાં વાણુક જાતિના ગદરથો કેટલીક ચળવળો કરે છે અને તેને મહાજન તરફથી ચળવળ થતી હોવાનું સ્વરૂપ આપે

છે, જ્યારે વસ્તુતઃ એક જ જાતિની સંવંચાથી તેવાં કાર્યો કરવામાં આવે છે. આ પરિસ્થિતિ સામે સ્પષ્ટ અને આગ્રહપૂર્વક વાંધો અમે બહાર ન કરીએ, તો પરિણામે બીજી સર્વ જાતિની વર્તણૂક વિષે ખોટો ખ્યાલ બંધાઈ તેમને કંઠંગી સ્થિતિમાં મુકવાનો પ્રસંગ પ્રાપ્ત થવા સંભવ છે. તદઉપરાંત આવી ચળવળ બીજી જાતિ પોતાની આર્થિક તથા બીજી રીતે ધણી જ નુકસાનકારક માને છે, જેથી અરજ કરવાની કે જ્યારે જ્યારે આવી રીતે મહાજન એટલે લીંબડીની પ્રજા સમસ્તના નામથી કાંઈ પણ ચળવળ અગર અરજ હેવાલ કરવાનો હોય ત્યારે સર્વે જાતિના આગેવાનોને બોલાવી સંમત મેળવવું. સિવાય કાંઈપણ હિલચાલ હવે પછી કોઈએ જાતિ તરફથી થાય નહિ એવો બંદોબસ્ત થવા નમ્ર અરજ છે.

ઉપર અરજ કર્યા મુજબ મહાજન શબ્દમાં લીંબડીની સમગ્ર પ્રજાને સમાવેશ થાય તેવી બ્યાખ્યા સ્પષ્ટ રીતે નક્કી થવા

અરજ છે. અને મહાજનનાં નામે જે સંસ્થાઓના વહીવટ થતો હોય તેમાં ઉપર મુજબ દરેક જાતિ તરફથી નક્કી થયેલ આશે-વાનોને પ્રતિનિધિત્વ મળે તેવા બંદોબસ્ત કરાવી આપવા નક્કી વિનંતિ છે.

(૨)

રાજ્યનો હુકમ

લીમડી, તા. ૧૦મી જુલાઈ, સને ૧૯૩૦

હ. હુ. નં. ૩૮

લીમડી શહેરમાં વસતી કેટલીક કોમોએ રજૂ તથા લેખિત રાજ્યને એવી અરજ કરેલી છે કે સાક્ષમાં લીમડીના મહાજન સમસ્તના નામથી કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવે છે કે જેની સાથે તેઓની જાતિઓ સંમત નથી. જેવી જાતિઓએ તેટલા માટે મહાજન શબ્દની આપ્તવા નક્કી કરાવવા તથા એક જવાબદાર તથા સત્તાવાર મંડળ સ્થાપિત કરવા માટે માગણી કરેલી છે કે જે મંડળ ભવિષ્યમાં જરૂર પડે ત્યારે મહાજન સમસ્તના નામથી તમામ કામકાજ કરી શકે.

રાજ્યને પણ જણાયું છે કે આવું જવાબદાર મંડળ સ્થાપાય તો સામાન્ય લોકહિત વધારે સમ્ભવશે. તેથી નીચે મુજબનું બંધારણ કરવામાં આવે છે. લીમડી મહાજન સમસ્ત એ શબ્દમાં લીમડી શહેરમાં વસતા દરેક યોગ્ય વયના પુરૂષને સમાવેશ થાય છે પરંતુ તેવા દરેક શહેરીની સાથે વ્યક્તિગત કામ લેવાનું અસંભવિત હોઈને આખા મહાજન તરફથી તથા મહાજનના નામથી કામ કરવા માટે તેમજ સત્તાવાર પોતાનો અવાજ બહાર

પાડવ માટે આ સાથેજ લીમડ મુજબની ૧૬ જાતિઓના પ્રતિનિધિઓને લીમડી મહાજન સમસ્તના “મહાજન મંડળ” તરીકે નીમવામાં આવે છે. મહાજન મંડળની સભાઓમાં દરેક પ્રતિનિધિને ચર્ચા કરવાનો તથા પોતાના વિચારો રજૂ કરવાનો હક્ક રહેશે. પરંતુ મત (વોટ) આપવામાં જાતિવાર એકમત ગણાશે એટલે કે આ સાથેના લીમડમાંની ૧૬ જાતિઓના ૧૬ મત જુલ ગણાશે; અને “મહાજન મંડળ”ની પ્રત્યેક સભામાં ૧૦ જાતિઓ આજ્ઞામાં આજ્ઞી જે તરફ મત આપશે તે હરાવ પસાર થયેશે ગણાશે. અમુક જાતિના પ્રતિનિધિઓમાં અદરોઅદર મતભેદ થાય તો તે પ્રતિનિધિઓની બહુમતીવાળો હરાવ તે તે જાતિનો મત ગણાશે. અમુક જાતિના પ્રતિનિધિઓમાં સરખા મત બે બાબુ પડે તો તે જાતિનો મત રદ થયેલો ગણાશે.

મહાજનમંડળના બધા સભ્યોની સભા વખતો વખત મોસાવવાનું અગવડતા ભરેલું થાય તેટલા માટે જાતિવાર એકેક સભ્યની બેઠકો એક “કાર્યવાહક કમીટી”ની ચૂંટણી મહાજન મંડળે કરવી, એટલે કે પ્રત્યેક જાતિના મહાજનમંડળના સભ્યોએ પોતાની જાતિ તરફનો કાર્યવાહક કમિટિનો એક સભ્ય ચૂંટી કાઢવો. આ પ્રકારની કાર્યવાહક કમિટિ મહાજનમંડળની બધા સ્થાપક કમિટિ ગણાશે, તથા મહાજનમંડળની બહાલી મેળવીને અગર બહાલીની શરતે મહાજનના નામથી તમામ કામકાજ કરી શકશે. મહાજનમંડળે એકમ થઈને પોતાનો કાયમી પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી ચૂંટી કાઢવા અને તેવા ચૂંટાયેલા પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી હોદ્દાની રૂએ કાર્યવાહક કમીટીના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરી ગણાશે. કોઈ પણ બરિયાત અગર તુરત કરવાનું

ને ઉપસ્થિત થાય તો કાર્યવાહક કમીટી મહાજન મંડળની બહાલી મળતાં પહેલાં કરી શકશે તથા રાજ્યમાં મહાજન તરીકે અરજ કરી શકશે.

રાજ્યમાં કોષ્ટ પણ અરજ કરવાની હોય ત્યારે બની શકે ત્યાં સુધી બધી જાતિઓના પ્રતિનિધિઓને હાજર રખાવવા યત્ન કરવો. પરંતુ કોષ્ટ સંલેખોમાં ન બની શકે તો જાતિઓની અહુમતિનું પ્રમાણ જળવાય તેટલા સભ્યોની એટલે ઓછામાં ઓછા દશ જાતિઓની અવસ્ય હાજરી તેવે વખતે હોવા જોઈએ.

લીંબડી શહેરમાં હડતાળ અગર પાખી પાડવાનો ડરાવ મહાજનની કાર્યવાહક સમિતિની અહુમતીથી કરવો એટલે કે આ સાથેના લીસ્ટ મુજબની જાતિઓની અહુમતીથી થયેલ હશે તો જ તે કાયદેસર હડતાળ અગર પાખી ગણાશે. હિન્દુ, મુસલમાન અગર જૈન કોમના ધાર્મિક તહેવારોની પાખીઓ પાડવા માટે તથા મહાજનના ફંડમાં અમુક રકમ આપનારના સ્મરણાર્થે પાખીઓ પાડવા માટેના પારાધોરણ મહાજન મંડળે નવેસરથી પસાર કરવા.

આ સાથેના લીસ્ટ મુજબની જાતિઓ પૈકી ઓછામાં એકી ૩ તથા જાતિના પ્રતિનિધિઓ અથવા તો કાર્યવાહક સમિતિના ૪ સભ્યોની હેખિત માગણી રજૂ થાય તે વખતે સેક્રેટરીએ મહાજન મંડળ અથવા કાર્યવાહક સમિતિની અનુક્રમે મીટીંગ બોલાવવી તે દરજ્જામાં ગણાશે.

મહાજન મંડળનું તથા કાર્યવાહક કમિટિનું કામકાજ ખસખસ ચલાવવા માટે તથા આ ડરાવનો આશ્રય અમલમાં

લાવવા માટે આ ડરાવના કોષ્ટપણ લખાણથી વિરુદ્ધ ન હોય તેવા પેટા નિયમો બહુવાનો કાર્યવાહક કમિટિને સત્તા રહેશે તથા તેવા પેટાનિયમો મહાજન મંડળમાં પસાર કરાવે તેવા પેટા નિયમોને આ ડરાવના ભાગ તરીકે ગણી તે પ્રમાણે અમલ કરી શકાશે.

તા. ૧૦-૭-૩૦

ત્રિભોવનદાસ જ. રાખ
ફોર મુખ્ય કારભારી, સં. લીંબડી

લીંબડી શહેરના નાતવાર આગેવાન શહેરીઓના નામનું લીસ્ટ

કણધરી	કંસારા
પ્રેમજીભાઈ પટેલ (અમલદાર)	મગન કરશન
હરખા મોતી	ડુંગર બેચર
માધા તાનજી	ત્રિભોવન લાખુ
પરશોત્તમ હરિ	ગરામીઆ
મગન બેચર	રાણાશ્રી નારસિંહજી (અમલદાર)
કુંભાર	માલજીભાઈ મેરજી
પરશા ધના	મેલજીભાઈ જોગારજી
ભવાત ગોવિંદ	ધાંધળા
ખત્રી	હંરજી મકન (આસ્તર)
હયરામ ગણેશજી	બાલક પુલ
દામોદર વાલજી	દેરાવાસી જૈન
ખોળ	મળીલાલ કેતરી
જીવેમજી અલીલાલ	ભવવાનલાલ હરખવંદ
ત્રિમજી નથુ	જનકલાલ ત્રિભોવન

નવમુખ સદેવચંદ
કુમરશી લાલચંદ (સ્ટેડ પેન્ટનર)
પ્રાણીભુ
શિવસાલ કબન
અથવા
હરિસાલ કબન

ટા. કેશવચંદ (અમલદાર) સર્ક-સૂતાર

પદ કેશરામ ન ગણ લાલચ વિદુષ દરજ

દુર્ગાશંકર આચાર્ય દરજન કલ્યાણી

ગિરિશંકર કશીરામ દરે વીરજ સગજ

દેવશંકર જગન્નાથ ભટ્ટ જીવજ બસરાજ

જયશંકર કબનસાલ શામજ મેયજ

ધનેશ્વરનાગેશ્વર ભટ્ટ (અમલદાર) ગોવિંદ મુળજ

પ્રાણીભુત કબનસાલ (અમલદાર) હુદાર-સંપ્રાપીયા

દેવસાલજી જગજીવન (અમલદાર) મોહન ભવાન સંપ્રાપીયા

લારવીડ મારા શામજ હુદાર

જગસાલ લાલ મધુર બુઝા હુદાર

રામ કબન પોરા

સુસલાન રાખઅલી મુલામીયાજી

ભાઈમીયા કાપખાનસાલ જી મહમદમહમ્મદી હકીમજી

અલુ પાંચી કમરદીન રાજમાહ

સાલમમાહ જમાદાર (અમલદાર) સતપારા

મોચી લાલજમાહ કબનસાલ

લાલજી રાયા મોરધન ગયા

નારજી રામજી ગંગારાજ માલજી

મોઠ વાણીઆ રાજ કાતા

મીમનસાલ કબમરી પૂલ નારજી

અથવા સોની

શાન્તિલાલ કબમરી ઓધાલ કુમેર

જગજીવન દયાળ લાલચંદ કુમરશી
ચકા હરભરામ કબચંદ મૂળચંદ
સ્થાનકવાસી જન કુમરશી મુલાખચંદ
મુળસાલ ચત્રભુજ ત્રિભોવનદાસ કબનસાલ

(૩)

પ્રભાકીય વિરોધ

લીંબડી રેરના મહેરમાન કારભારી સાહેબની હુજુરમાં,

જનાપમાં અમે તોચે સહી કરનારની માનપૂર્વક અરજ

એ છે કે:-

(૧) તા. ૧૦-૭-૧૯૭૦નો લીંબડી દરવારી જેઝેડમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ૬ હુ નં. ૬૨નો હવાવ અમે અમારા સંધો પાસે રજૂ કરી તેમણે કરેલ નિર્ણય મુજબ આ અરજ કરીએ છીએ; અને સરકાર હરાવ તેમણે લય અને વિરમયતાની સાગળીથી પાંચો છે એમ તેમના તરફથી જાહેર કરીએ છીએ.

(૨) લીંબડી ચકરામાં મહાજન સમરતના નામથી થતી કંઈ કંઈ પ્રવૃત્તિઓમાં, કંઈ કંઈ માનિત અને તેના કયા કયા સભ્યો સંમત નથી એ અમે કોઈ જાણના નથી અને એવી કોઈ કોઈ અરજ કે ફરિયાદ રાખતે થયાનું પણ અમારા જાણવામાં નથી. તેમજ તેવી કોઈ અરજ મહાજનને કદી બતાવવામાં આવી નથી. તેમજ કોઈ જાતના કોઈ પણ સભ્યે અહીંની કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ સામે હજી લગી વાંધો ઉઠાવ્યા નથી, તેમજ તેના વાંધો મહાજન પાસે જાહેર કરવામાં આવ્યો નથી.

(૩) 'મહાજન' અને 'મહાજન સમરત' એ શબ્દોની વ્યાખ્યા કરવાની કોઈ જરૂર છે નહિ. તે શબ્દનો અર્થ આખી

શીખડીની પ્રજાની જાણમાં છે. તેથી રાજ્યને તે વ્યાખ્યા કરવાની જરૂર નથી.

(૪) મહાજન અને મહાજન સમસ્તતું કામ વર્ષો થયાં નહિ પણ ઉત્તરોત્તર પેઢીયો થયાં અત્યંત પ્રેમથી, સંપથી અને દરેક જ્ઞાતિના અને તેના દરેક સભ્યના સહકારથી સુંદર રીતે ચાલે છે. અને તેથી આવા મંડળોની નીમણુંક અગર ફેરબદલી વગેરે આજ્ઞાતમાં રોટ્ટને દબલગીરી કરવાની કોઈ જાતની જરૂરિયાત નથી અને આવી રીતે કોઈપણ જાતના સંગીન કારણ મિલાવ રોટ્ટ તરફથી આવી જૂનાં સંસ્થાઓમાં દરમિયાનગીરી કરવામાં આવે તેથી હાલના જમાનામાં શીખડીના સ્વમાન ધરાવનારા તમામ શહેરીઓની લાગણી સ્વભાવિક રીતે દુઃખાય તેમ આપ સાહેબ પણ કબૂલ કરશો.

(૫) મહાજન તથા જ્ઞાતિની સંસ્થાઓ સ્વયંજૂ જમાનાઓ થમાં ફક્ત થઈ છે અને તેમાં રોટ્ટને દરમિયાનગીરી કરવા હક્ક નથી. ઉપર મુજબ હકિકત હોઈ અને જૈન જ્ઞાતિને આપ સાહેબ તરફથી બહાર પાડામાં આવેલ બંધારણ કબૂલ નથી; અને એવા બંધારણની રૂએ કોઈ પણ કમીટીમાં અમે બેસવા રાજી નથી; એમ અમે આપ સાહેબને માનપૂર્વક જાહેર કરીએ છીએ.

(૬) સદરહુ હરાવમાં નવા બંધારણની રૂએ થયેલા નવા 'મહાજન સમસ્ત'ની સંસ્થાની કાર્યપદ્ધતિ આજ્ઞાત અમે મૂળ હરાવ સામે અમારો વાંધો હોઈ કંઈ સમાધાનના આ અરજીમાં કરતા નથી.

(૭) હડતાલ અને પાખી પાળવા માટેના કાલ જે વજુતખ્યા

કાનરો છે તેથી બરાબર કામ ચાલે છે. પાંજરાપોળમાં શ. ૨૦૦ કોઈ સખ્ત મરણ પ્રસંગે મોકલાવે ત્યારે પાંજરાપોળના મુનીમ તરફથી પાખી પાળવાનું કહેવામાં આવે છે બીજા તહેવારોમાં પણ કંઈ કંઈ તારીખે પાખીઓ પાળવી એ નક્કી થયેલ છે. અને તેને માટે કોઈ ધારાઓ લગવાની આવશ્યકતા અમોને કદિ જણાતી નથી, અને હાલના રાષ્ટ્રીય પ્રસંગે સ્વયંસેવકો હડતાલ પાડવા માટે પ્રજાને વિનવે છે અને પ્રજા રાજીખુશીથી તે પ્રમાણે હડતાલ પાડે છે. હડતાલ પ્રજાનો દરેક હક્કમ પોતાની રાજીખુશીથી પાડે છે અને તેમાં કોઈને કોઈ તરફથી દુઃખ પાડવામાં આવતી નથી, અને હડતાલ પાડવા આજ્ઞાતના ધારા બીજા કોઈ રાજ્યમાં કે બ્રિટિશ હિન્દુસ્તાનમાં કોઈ જગ્યાએ હોવાનું અમારી જાણમાં નથી.

૮. છેવટ અમે આપ નામદારને અને નામદાર યુવરાજશ્રીને અમારી વર્ષો થયાં ચાલતી સંસ્થાઓમાં કોઈ જાતની દરમિયાનગીરી નહિ કરવા માનપૂર્વક છતાં પણ આમરહ સાથે પ્રાર્થના કરીએ છીએ.

(૯) સદરહુ ગેઝેટમાં 'સ્થાનકવાસી' અને 'દિરામરવાસી' જૈન વચ્ચે જે તફાવત બતાવવામાં આવે છે તેવો કોઈ તફાવત અમારી મહાજનની સંસ્થામાં નથી, તે હકિકત અમે આપ નામદારના બાન ઉપર મૂકીએ છીએ.

શીખડી: ૧૨ : ૭ : ૧૯૩૦:

મણિલાલ કેસરીઅંદ
ભગવાનલાલ હરખચંદ
વૃજલાલ ત્રિભોવનદાસ

ચત્રભુજ લહેરચંદ

ત્રિલોચનદાસ છગનદાસ

સુખલાલ ચત્રભુજ શેઠ

જા. કે હિપતી સહીઓ ગેઝેટમાં જપાયેલા દશ આગેવાનો-

લાલચંદ કુંગરશી

માંથી નવની છે. જે કે આગેવાનની સહી નથી થઇ, તે

ઉગરચંદ મૂળચંદ

મીલનના પેન્શનર છે. છતાં તે નવા કહેવાતા મહાજનમાં હાજરી

કુંગરશી શુભભચંદ

હી નથી જ આપવાના.

મુદ્રક : દ. મ. વંડ્યા, મોરારજી મુદ્રણાલય, ગ્રીમ રોડ, રાણપુર. પ્રકાશક : કલ્લસાખા કોઠારી,

પ્રાન્તિક મંત્રી, અ. હિં. રા. પ્રજાપરિષદ, રાણપુર.

આટલું અવશ્ય કરો

- ૧ 'સૌરાષ્ટ્ર' બંધ થયું; પરંતુ 'સૌરાષ્ટ્ર મુદ્રણાલય' ચાલે છે. એ ચાલતું રાખવાની પાછળ એક જ ઉદ્દેશ છે : અને તે એ કે 'સૌરાષ્ટ્ર'નું કાર્યવાહક મંડળ, એક જ છાયા નીચે, એક કુટુંબ-સંઘ રૂપે, એકત્ર રહે.
- ૨ 'સૌરાષ્ટ્ર'ના પ્રત્યેક મિત્ર, શુભેચ્છક અને પ્રેમીને વિનંતિ છે કે તેને પોતાને નાનું મોટું જે કંઈ છાપકામ કરાવવું હોય, તે 'સૌરાષ્ટ્ર'ને જ મોકલે; તેના મિત્ર-મંડળમાંથી જેને કંઈ છાપકામ હોય તે પણ તેની પાસે 'સૌરાષ્ટ્ર'ને જ મોકલાવે.
- ૩ 'સૌરાષ્ટ્ર' મુદ્રણાલયને માસિક ત્રણ હજારનું છાપકામ ભેઈએ. 'સૌરાષ્ટ્ર'ના દશ હજાર ગ્રાહકો અને એથી અનેકગણા વાચકો અને મિત્રો ધારે તો 'સૌરાષ્ટ્ર'ને એટલું કામ મોકલવું એ આવ સહેલી વાત છે. એ કહેવાની જરૂર નથી કે મુદ્રણકામ બીજા મુદ્રણાલયો કરતાં કીકાયત, છતાં સફાઈદાર અને મુકરર વખતમાં થશે.

‘સૌરાષ્ટ્ર’ના પ્રત્યેક પ્રેમી ‘સૌરાષ્ટ્ર’ને
માટે મુદ્રણ કામ મેળવે અને મોકલે

નિવેદન

‘સૌરાષ્ટ્ર’ બંધ પડ્યા પછી, કાઠિયાવાડમાં જે અંધકાર વ્યાપી છે : અને રાત્રિકાળમાં મહોન્મત બનીને વિહાર કરવામાં માનતા રાજસ્થાની સનાધારોએ સ્થળે સ્થળે કાળો કેર વર્તાવવા માંડ્યો છે. ક્યાં ક્યાં કેવા પ્રમાણમાં ભૂદમ અને દમન ચાલી રહ્યાં છે તેની આજે દુનિયાને બહુ થઈ શકતી નથી.

એ પરિસ્થિતિ લક્ષમાં લઈને, જે જે સ્થળોએથી વિશ્વાસપાત્ર માહિતી મેળવી શકાય તે તે સ્થળોની ઘટનાઓને આધેખતી પુસ્તિકાઓ પ્રગટ કરવાની આથી શરૂઆત કરવામાં આવે છે. પહેલી પુસ્તિકા તરીકે લીંબડીના પોલીસ-રાજને જગત સન્મુખ રજૂ કરવામાં આવે છે.

આ કાર્યને ચલાવવા માટે નાણાંબળ અને વિશ્વાસપાત્ર માહિતી જોઈએ. અત્યારે એવી થોભના છે કે પુસ્તિકાના લેચાણુમાંથી ખર્ચ કાઢવામાં આવે. પરંતુ કદાચ તે યોજના પૂરી પાર ન પડે. એટલે જેમને આ કાર્યની હાથગાંઠી સમજાય તેમને બનતી સહાય મોકલવા વિનંતિ છે. ખીલ્ડું, વિશ્વાસપાત્ર માહિતી માટે દરેક સ્થળના જવાબદાર કાર્યકરોને વિનંતિ છે કે તેઓ માહિતી મોકલે તેમજ અમારા તરફથી પ્રતિનિધિ મોકલવામાં આવે ત્યારે તેને બનતી સહાય કરે.

રાણપુર : કાઠિયાવાડ

૧૪-૬-૩૦ સોમવાર

કલકત્તા કોઠાથી

પ્રાન્તિક મંત્રી, અખિલ હિન્દ રાજસ્થાન મંત્ર-પરિષદ

